

GLEDALIŠKI LIST

VEZONA

1924/25

ŠTEVILKA 10

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

Zahtevajte povsod
čevlje
z znamko

tovarne
Peter Kozina & Ko.
Tržič

Glavna zaloga v Ljubljani, Breg šte. 20
Aleksandrova cesta šte. 1 Prešernova ulica (Seljak)
Podružnica v Zagrebu, Račkoga ulica 3

Filip Bizjak

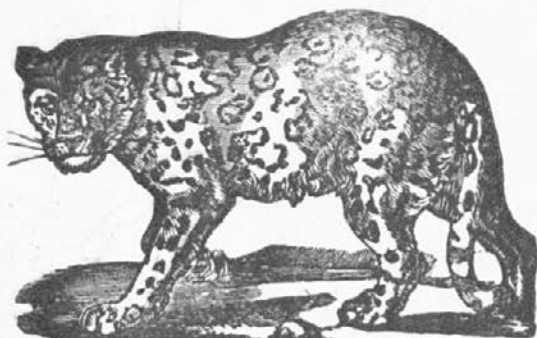
krznar

Gospodarska cesta 13

Kolizej

se priporoča za vsa
krznarska dela.

Velika zaloga vsako-
vrstne kožuhovine.

A. & E. SKABERNÉ

Ljubljana, Mestni trg št. 10

Manufakturna in modna trgovina

Solidna postrežba

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kina itd. kakor:

lestence, namizne in stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v
kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/I.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Ponedeljek,	9. februarja	Magda	Red E
Torek,	10. „	Zaprto.	
Sreda,	11. „	Izgubljene duše	Red E
Četrtek,	12. „	Zaprto (generalna vaja).	
Petek,	13. „	Rosmersholm , premijera . . .	Red F
Sobota,	14. „	Stričkov sen	Red C
Nedelja,	15. „	Ob 3. uri pop. Pepeluh , mla- dinska predstava	Izven
Nedelja,	15. „	Ob 8. uri zvečer Rosmersholm	Izven
Ponedeljek,	16. „	Magda	Red B
Torek,	17. „	Zaprto.	
Sreda,	18. „	Cyrano de Bergerac	Red A
Četrtek,	19. „	Pepeluh	Red C
Petek,	20. „	Vdova Rošlinka , premijera .	Izven

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek,	10. februarja	Baletni večer N. Kirsanove in A. Fortunata	Izven
Sreda,	11. „	Jenufa	Red C
Četrtek,	12. „	Traviata	Red B
Petek,	13. „	Zaprto.	
Sobota,	14. „	Don Juan	Red A
Nedelja,	15. „	ob 4. uri popoldne a) Strupena tarántula , b) Karakterni plesi , ljudska predstava pri znižanih cenah	Izven
Ponedeljek,	16. „	Zaprto.	
Torek,	17. „	Trubadur	Red D
Sreda,	18. „	a) Strupena tarántula , b) Ka- rakterni plesi	Red E
Četrtek,	19. „	Don Juan	Red F
Petek,	20. „	Zaprto.	

Uprava si pridržuje spremembo sporeda in zasedbe.

Rosmersholm.

Drama v štirih dejanjih. Spisal Henrik Ibsen.
Poslovenil Etbin Kristan.

Režira: MARIJA VERA.

Johanes Rosmer, posestnik na Rosmersholmu, bivši župnik	Levar
Rebeka West	Marija Vera
Rektor Kroll, Rosmerjev svak	Skrbinšek
Ulrik Brendel	Putjata
Peter Mortensgard	Rogoz
Madame Helseth, gospodinja na Rosmersholmu	Medvedova

Godi se na Rosmersholmu, stari graščini blizu malega primorskega mesta na zapadnem Norveškem.

Ne zamudite obiskati tvrdko
A. ŠINKOVEC nasl. **K. SOSS**
Ljubljana, Mestni trg 19.
Vedno novosti za dame in gospode.
Cene konkurenčne.

Na toaletni mizi vsake dame naj služi kot okrasek najboljša in najstarejša originalna **KOLINSKA VODA** z zaščitno znamko

Johann Maria Farina, gegenüber dem Jülichs-Platz,
ki si je tekom enega stoletja pridobila in obdržala svoj svetovni sloves. Dobiva se v vseh drogerijah in parfumerijah.

Zastopstvo v drogeriji „Adrija“, Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 5.

Stričkov sen.

Komedija v dveh dejanjih (petih slikah). Po Dostojevskega povesti priredil Boris Putjata. Poslovenil J. Vidmar.

Režiser: B. PUTJATA.

Marja Aleksandrova Moskalovna	Medvedova
Afanasij Matvejič, njen mož	Cesar
Zina, njih hči	Nablocka
Griška, njih sluga	Kosič
Pavel Aleksandrovič Mozgljakov	Levar
Knez K. (striček)	Putjata
Pahomič, njegov sluga	Jerman
Nastasja Petrovna, }	Juvanova
Sofja Petrovna, }	Rakarjeva
Ana Nikolajevna, }	Gorjupova
Natalija Dmitrijevna, } gobčevske dame	Mira Danilova
Felisata Mihajlovna, }	Vera Danilova
Prva dama, }	Vida Juvanova
Druga dama, }	Ježkova

Dejanje se godi sredi preteklega stoletja v Gobcih.

„ORIENT“, družba Ljubljana
z o. z.

Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža - Zaloga pleskarskih in slikarskih pot. ebščin

Šopki, venci, trakovi, aranžmaji

Aleksandrova
cesta

Viktor Korsika

Kongresni trg
št. 3

Magda.

Tragedija ubogega dekleta v dvanajstih scenah.

Spisal Alojzij Remec.

Režiser: FR. LIPAH.

Magda, ubogo dekle		Nablocka
Peter, mizarški pomočnik		Kralj
Medicinec,	} vsi eni in isti v Magdini ljubezni	} Rogoz
Detektiv,		
Policijski komisar,		
Trgovski agent,		
Zvodnik,		
Pesnik, Zdravnik,		

Scene: 1. Na kavarniški terasi ob jezeru. 2. V sobi pri gospodi kjer Magda služi. 3. V studentski sobi. 4. Ob klopci v parku. 5. Na policijskem komisariatu. 6. V kavarniški sobici. 7. Pred ponočnim zabaviščem. 8. V Magdini sobi, odprti vsakomur. 9. V sobi v bolnici. 10. Na mestnem mostu. 11. V bolniški sobi. 12. Pred dvorano za seciranje.

Prvih sedem scen in zadnje štiri prelete kratko razdobje, dočim ločijo osmo sceno od njih dolga leta ponižanja in propadanja.

Po sedmi in osmi sceni pavza.

V. BEŠTER ATELJE „HELIOS“

Oglejte si slike, izdelane v najmodernejšem slogu!
Aleksandrova cesta 5. Telefon interurb. 524.

Pepeluh.

Narodna pravljica v sedmih slikah. Spisal dr. Iv. Lah.

Režiser: O. ŠEST.

Kralj devete dežele	Skrbinšek
Kraljična, njegova hči	Mira Danilova
Prvi svetovalec	Jerman
Drugi svetovalec	Smerkolj
Tretji svetovalec	Sancin
Prvi minister	Povhe
Drugi minister	Lipah
Tretji minister	Medven
Kraljevski komisar	Jan
Kraljevski tajnik	Danilo
Glasnik	Delak
Dvorski npreč	Rogoz
Očetov duh - Starec	Kralj
Pepeluh	Gregorin
Prvi brat	Péček
Drugi brat	Drenovec
Prvi hlapec	Plut
Drugi hlapec	Cesar
Babica	Rakarjeva
Deklica	Vida
Deček	Tavčar
Služabnik	Murgelj

Kraljevi glasniki, služabniki, pisarji, tajniki, spremstvo, otroci, ljudstvo.

Prva slika: Babica pripoveduje . . . II. slika: Na očetovem grobu.
 III. slika: V deveti deželi. IV. slika: Na Pepeluhovem domu. V. slika:
 Dan odločilne tekme. VI. slika: Vitez z zlato zvezdo. VII. slika:
 Kralj Pepeluh.

Glasbo zložil L. M. Škerjanc, plese naštudiral baletni mojster A. Trobiš.

 Najlepše najcenejše slovito
 angleško sukno za obleke ima

DRAGO SCHWAB v Ljubljani

Vdova Rošlinka.

Komedija v treh dejanjih. Spisal Cv. Golar.

Režiser: FR. LIPAH.

Vdova Rošlinka	Juvanova
Manica, njena hči	Vera Danilova
Tončka	Mira Danilova
Rožmanov Janez	Cesar
Balantač, romar	Kralj
Jernejec	Danilo
Gašpar	Gregorin
Tomažin	Plut
Blažon	Kosič
Tinče	Jan

Godi se na Gorenjskem v starih dobrih časih v hiši vdove Rošlinke.
Prvo dejanje na sopraznik, drugo dejanje nedeljskega večera, tretje
dejanje v delavnik.

ZAJUTRKOVALNICA

ZAJUTRKOVALNICA

T. MENCINGER

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 43

PRISTNA VINA!

NIZKE CENE!

==== Priporoča se delikatesna trgovina ====

FRANC KOS, Ljubljana, Židovska ul. 5

Izbera raznovrstnih specijalitet

Primerna
božična darila

Cene nizke
Postrežba točna

Don Juan.

Opera buffa v dveh dejanjih (desetih slikah). Besedilo spisal L. da Ponte. Uglasbil W. A. Mozart.

Dirigent: N. ŠTRITOF.

Režiser: O. ŠEST.

Don Juan, mlad, lahkomiselni kavalir	Cvejić
Donna Ana	Frisekova
Don Octavio, njen zaročenec	Kovač
Stari Comthur, oče donne Ane.	Zathey
Donna Elvira, zapuščena ljubica don Juana	Thalerjeva
Leporello, don Juanov sluga.	Betetto
Masetto, kmečki fant	Zupan
Zerlina, njegova nevesta	Lovšetova

Kmetje, kmetice, godci, kavalirji, dame, slugе.

I. dejanje: 1. slika. Terasa pri Comthurju. 2. Cesta. 3. Cesta. 4. Pred don Juanovim dvorcem. 5. Na vrtu. 6. Dvorana pri don Juanu.

II. dejanje: 1. slika. Pred hišo donne Elvire. 2. Pred pokopališčem. 3. Na pokopališču. 4. Jedilnica pri don Juanu.

Dejanje se vrši v nekem mestu v Španiji. Prva uprizoritev v Pragi leta 1787.

Vsakovrstne informacije
 dobavlja informačni zavod
Drago Beseljak v Ljubljani
 Židovska ulica šte. 5.

Manufakturna trgovina FABIANI & JURJOVEC

Ljubljana, Stritarjeva ulica 5

Točna in solidna postrežba.

Cene zmerne.

Don Juan.

V s e b i n a. I. d e j. Leporello je na straži. Iz palače pribeži don Juan, za njim donna Ana, ki vpije na pomoč. Comthur ga imenuje zapeljivca in ga pozove na dvo-boj. Don Juan, ki se sprva ni hotel bojevati s starcem, zabode v dvoboju Comthurja. Don Juan in njegov sluga zbežita. Octavio, Anin zaročeneec, prisega Ani, da ji bo maščeval očeta.

I z p r.: Donna Elvira pride in toži, da jo je dragi zapustil. Don Juan se ji laska. Ona se odkrije in don Juan, ki zagleda bivšo ljubico, razočaran zbeži. Leporello jo potolaži.

I z p r.: Svatba Masetta s Zerlino. Ko prideta v družbo še don Juan in Leporello, se prvi takoj loti Zerline. Že hočeta v don Juanovo vilo, a tu ju preseneti in loči Elvira, ki Zerlino odpelje. Don Juan obljubi, da bo pomagal maščevati morileca. Ana spozna v njem morileca in prosi Oktavija, naj ga maščuje. Ko prihaja don Juan, se Masetto skrrije, da preizkusi Zerlino, a don Juan jo odpelje v vilo. Sedaj nastopijo še donna Elvira, Ana in Oktavio v maskah in gredo iskat morileca v vilo.

I z p r.: Don Juan se zabava s Zerlino, Leporello pa meša Masetta. Končno odpelje don Juan Zerlino v stransko sobo. Vstopijo tri maske. Zerlina pribeži iz sobe in don Juan vihti meč nad Leporellom. Tu pa ga vse naskoči kot krivca in morileca, toda on jim uide s pomočjo Leporella.

I I. d e j.: Don Juan in Leporello si izmenjata klobuk in plašč. Pojavi se Elvira, ki ju ni opazila, in toži svoje gorje. Don Juan pregovori Leporella, naj jo odpelje. Don Juan pa poje podoknico Elvirini družici, a ga opazuje Masetto, ki je pripeljal s seboj oborožene kmete. Don Juan jih zvijačno odstrani, pretepe Masetta in zbeži.

I z p r.: Elvira prihaja z Leporellom; on bi se je rad končno otnesel. Nastopijo Oktavio, Masetto in donna Ana ter planejo po dozdevnem don Juanu. Elvira jih prosi milosti, Leporello pa zbeži.

I z p r.: Don Juan in Leporello nastopita, si izmenjata obleke in don Juan pripoveduje, da je bil z neko deklico, katera ga je imela za Leporella, a mu je končno ušla. Zaradi teh frivolnih besed na pokopališču se oglase tajni strahotni glasovi, češ, da naj dá mrtvecem mir. Ukaže Leporellu, naj pozove kamenitega Comthurja v goste. Ko Comthur prikim, ga vpraša še don Juan, je li pripravljen priti k njemu v goste. Comthur pritrdi. Odideta.

I z p r.: Elvira hoče don Juana rešiti, samo če bo obžaloval. Že hoče oditi, toda pribeži od glavnega vhoda in zbeži. Tudi Leporello zbeži. Nekdo je potrkal. Don Juan gre odpirat in tu vstopi Comthur. Očita don Juanu njegovo življenje, da naj se po-boljša, toda ta mu dá roko, da ne opusti nikoli svojega življenja. Tudi strah pred smrtjo ne uniči v njem strahu pred kaznijo. Comthur izgine in don Juan, zvest svo-jim načelom, a do zadnjega junak, pade od strele ubit.

EN GROS KONFEKCIJA → LASTNA ← IZDELAVA EN DETAIL	„ELITE“ D. Z. O. Z. Ljubljana, Prešernova ulica štev. 9 Največja konfekcijska trgovina Mojstrsko krojena damska in moška oblačila

Strupena tarántula.

(La tarantelle de la mort.)

Mimodrama v sedmih slikah. Spisala Bruno Warden in I. Welleminsky.
Poslovenil Pavel Debevec. Uglasbil Julius Bittner.

Dirigent: M. KOGOJ.

Koreograf: A. TROBIŠ.

Scena in kostumi: ing. arh. prof. R. KREGAR.

I. DEL.

Crni pierrot Ovsenikova

I. slika: V katakombah.

Lepa Ninon Svobodova
Kastelan Golvin
Bohemien Trobiš

II. slika: Trg pred hišico.

Lepa Ninon Svobodova
Muzikant Golvin
Škric Trobiš

III. slika: Baletna dvorana.

Lepa Ninon Svobodova
Debeli gospod Golvin
Učenke { Japelj
 { Mohar
 { Jančar

IV. slika: Gledališka garderoba.

Lepa Ninon Svobodova
Vojvoda Golvin
Clown Trobiš

V. slika: Spalnica.

Lepa Ninon Svobodova
Vojvoda Golvin
Jakobinec Trobiš

VI. slika: Šafot.

Lepa Ninon Svobodova
Vojvoda Trobiš
Rabelj Golvin

VII. slika: Kot prva.

Godi se v Parizu.

O D M O R.

Karakterni plesi.

- Nocturno Chopin
Piešejo: Svobodova, Japljeva, Moharjeva in baletni zbor.
- Valček Strauss
Moharjeva.
- Burleska Berger
Svobodova, Japljeva in Trobiš.
- Serenada Haydn
Moharjeva in Smerkolova.
- Slovanski ples (št. VIII.) Dvořak
Svobodova in Trobiš.
- Mazurka Delibes
Japljeva in Moharjeva.
- Tarantela Moskovski
Svobodova, Trobiš in baletni zbor.

Trubadur.

Opera v štirih dejanjih (osmih slikah). Napisal S. Cammerano, uglasbil Giuseppe Verdi.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: FR. BUČAR.

Grof Luna	Popov
Leonora	Lovšetova k. g.
Azucena, ciganka	Thierry-Kavčnikova k.g.
Manrico	Mestek
Ferrando	Zupan
Ines	Ribičeva
Ruiz	Mohorič
Stari cigan	Perko
Sel.	Bekš

Redovnice, cigani, vojaki. Godi se na Španskem v XV. stoletju.

Strupena tarántula.

(La tarantulle de la mort.)

I. sl.: Pariške katakombe. Ob grobu lepe Ninon čepi pošastna prikazen kastelanova. Bohemien, ki vstopi v katakombe, hoče popivati dalje. Toda ne najde luči, da si posveti. Vso sceno objame velik pajek in izza groba mrtve Ninon se razpne kastelanova senca z violino v roki, na katero gode s človeško kostjo. Tudi bohemien pograbi gosli in zaigra nekaj aktov zglasne tarántule. In glej: steklenica se napolni z vinom. Godec se napije in trdno zaspi.

II. sl.: Pred meščansko hišico. Ninon pripravlja drva. Iz daljave prihajajo zvoki tarántule. Kastelan pride k Ninon, ki ga prosi, naj ji kaj zaigra. Kastelan ji igra pesmico, po kateri začne Ninon plesati. Pa pride škrice (prej bohemien). Ninon mu ugaja nadvse. Ninon zardi, on pa ji prigovarja, naj se zaupa njemu, da ji pokaže pot v svet. Ninon je pripravljena zapustiti dom in odide.

III. sl.: V baletni dvorani. Lepa Ninon se uči v baletni šoli. Opazuje jo star gospod, ki podari deklici dragoceno zapestnico in odide z njo.

IV. sl.: V gledališki garderobi. Ninon je ravnokar doplesala. Clown ji zavida uspeh za tako «skakanje». Potem pride mladi vojvoda. Ninon se poklanja. Vojvoda jo obdari z lepim diademom. Zamaknjena stoji pred zrealom. Vojvoda ji dá vedeti, da bi rad še enkrat videl njen znani ples. In ona pleše. Premagan poklekne pred njo ter ji ponudi svoje življenje.

V. sl.: Ninonina spalnica. Ninon sanja. Po prstih pride v sobo vojvoda in jo poljubi. Ona se zbudi. Uderejo Jakobinci in eden izmed njih napade vojvodo. Ninon dá slednjemu meč in vojvoda ga zabode.

VI. sl.: Na morišču. Ljudstvo zasmehuje obsojeno Ninon in vojvodo. V temnem objemu se ne brigata za zijala in se najdeta v dolgem poljubu. Rabelj ju razdruži in Ninon mora gledati, kako obglavijo vojvodo. V divjem plesu odpleše na morišče.

VII. sl.: V katakombah. Grob je odprt, ob njem ječi v sanjah bohemien. Potem se priplazi kastelan, zmagoslavje v očeh. V jutranji luči se pojavi mrtva Ninon. Glavo nosi skrbno pokonci, v strahu, da ji ne pade z vratu. Ko opazi bohemiena, ga skuša z izmučenim plesom zvabiti v grob. Bohemien se v smrtnem strahu pokriža. Strahovito zagrmí. Bohemien pobegne, pokrov groba se zapre, kastelan je izginil.

Rosmersholm.

Po nemškem uvodu v Ibsenovo dramo.

Sprva je Ibsen imenoval dramo „Beli konji“, ki „strašijo“ in so simbol preteklosti. Ta pa je močnejša kot vse želje in stremljenja ljudi, ki žele nezavestno ali zavestno krivdo izbrisati iz življenja, da bi si po tej zmagi nad sencami preteklosti poiskali nove sreče. „Beli konji“ – tragični fatum!

Rosmer je potomec stare avtohtone rodbine, ki je od pamtiveka svojo okolico nadvladala. Poleg tega je fino čustvujoča, plemenita duša, tenkočuten napram vnanjemu svetu, a globoko čuteč na vznotraj. Rosmer ima nekaj hamletskega. Hoče poboljšati ves svet, a uspe mu le v enem primeru. On očisti le eno dušo! Rebeko West!

Rebeka West je prišla iz nečiste okolice – s preteklostjo, v kateri je, nevede sicer, činila krvoskrunstvo – na Rosmersholm. Tu stori nekaj, kar je podobno zločinu. Ko se z vso svojo demonsko nebrzdano naravo zaljubi v Rosmerja, občuje ž njim le kot najboljši srčni prijatelj in dopoveduje Rosmerjevi ženi, da njeno razmerje do Rosmerja ni samo duševne narave, temveč da občujeta tudi spolno. Rebeka je hči pokrajin polnočnega solnca in če bi bila prišla par tisočletij prej na svet, bi svojo nasprotnico kot pristna pravljíčna junakinja umorila z lastno roko. V naših kultiviranih časih pa se v kritičnih trenutkih vedno bolj loči želja od volje. Mi želimo, da bi se marsikaj zgodilo, nočemo pa tega dejanja neposredno izvršiti. Rebeka želi, da bi Rosmerjeva žena izginila Rosmersholma. Ali njena volja ni dovolj krepka, da bi jo mogla z lastno roko umoriti. Toda njena močna želja jo sili, da korak za korakom zasleduje svoj cilj in z besedami in posrednimi dejanji in tako dovede ženo – nasprotnico – do tega, da ta sama izpolni Rebekino vročo, strastno željo. Histerična, neplodovita žena Beata Rosmer, rojena Kroll, se v svoji trpeči ljubezni umakne iz življenja, da bi njen sprog lahko postal srečen z ženo, o kateri ve, da ga duševno in telesno izpopolnjuje. Ali na Rosmersholmu se zgodi še nekaj čudežnega. Žrtev je doprinešena. Pot k Rosmerju je Rebeki prosta. Živita skupno na samotnem posestvu. Svet ju obrekuje, ali onadva občujeta kot brat in sestra, kot dva dobra prijatelja. Občevanje s plemenitim, finim, tihim, čistim možem je vzbudilo v Rebekini podivjani duši spavajoče dobre sile. Njena strast se očiščuje; vse, kar je velikega in lepega v njej, je osvobojeno in se razvija ter pride na dan kakor biser iz školjke. Rosmerjeva kontemplativna narava je Rebeko očistila, a njeni aktivni značaj vzpodbuja njega k možatemu udejstvovanju. Ibsen ni nikoli ustvaril žene, ki bi ne vplivala močno na moža, katerega si je duševno osvojila. Rosmer hrepeni ljudi osrečiti, dovesti jih do samospoznavanja, do medsebojnega razumevanja in ljubezni. „O, kako krasno bi bilo življenje! Nobenih sovražnih preprirov več! Samo tekmovanje! Vseh oči uprte v en cilj!“

Ali kar meščansko filistrska Beata, rojena Kroll, ni mogla razumeti, to je razumel ta padli otrok greha: Rebeka je razumela

borbo čistega moža za ideal. Sicer ni veselje povzdignilo njenega duha, kakor si to želi Rosmer, pač pa je očistila in povzdignila njeno dušo velika bol in — kesanje. Ona postane dobra, plemenita, a ne vesela.

Ko pa hoče Rosmer svoj ideal uresničiti in poseči v borbo življenja, se že od vseh strani spodtikajo njegovi prijatelji in neprijatelji nad Rebekino preteklostjo. Kar mu prijatelj Kroll in sovražnik Mortensgard razkrivata, drži on seveda za podlo obrekovanje. Zato ponudi svoji prijateljici zakon. Ona pa mu to prestrašena odreče. Rajši smrt kakor to nezasluženo srečo! In kmalu ima Rebeka pogum, da sama odkrije Rosmerju svojo posredno krivdo na Beatini smrti. On začne dvomiti v njeno čisto čuvstvovanje, ne zaupa ji več. Morata se za vedno razstati, ker preveč ju loči: njena preteklost, njeno varanje, umrla žena. Kako naj ji veruje, ko ga je tako dolgo varala! Vero v njo bi mu vrnil le kak dokaz. Ona mu je dolžna tak dokaz ljubezni, ki bi ne bil nič manjši od onega, ki ga mu je dala rajnka žena. Njena smrt bi to storila. Po starih rodbinskih tradicijah mora na Rosmersholmu vsako krivdo oprati žrtev kazen: Rosmerjev dogma: „Vsakdo naj sebe sodi!“ bi bil potrjen. Tako prideta Rosmer in Rebeka v svoji razburkani notranjosti, v svojih najglobljih in najsvetejših čuvstvih drug proti drugemu in drug za drugega čuvstvujoč in željna žrtvovati se, do potoka, kjer se je vtopila rajnica. Ena duša in srce, kot sta bila v življenju, gresta skupno veselo in prostovoljno v smrt, ker ne moreta v temi, ki jo okoli nju prede preteklost, srečno živeti. „Rajnica je prišla po nju!“ toži preprosta žena, ki veruje v „bele konje“ rosmersholmske. Objeta jih vidi potopiti se, objeta prvič v življenju. Rosmerholmsko naziranje, da zahteva vsaka krivda zadoščanja, se uveljavi. Naziranje, ki očisti dušo ali stre srečo. To je stara krščanska morala, ki sta jo izvajala Rosmer in Rebeka, četudi nista imela svetopisemske vere.

(Konec prihodnjič.)

FR. LIPAH:

Golarjeva „Vdova Rošlinka“.

Prav na kratko hočem opozoriti vse, ki bodo to delo gledali, na dejstvo, da smo dobili končno rayno v Golarju slovenskega komediografa, ki nam je kar preko noči iz gorenjske pesmi in hentane kmečke ljubezni podal prvo slovensko komedijo.

Ko sem čital tekst, se mi je zdelo, da romam iz meglene volitvene Ljubljane nekam na Gorenjsko, v Poljanske hribe in tam prisede v krčmi romar sv. Balantina in kvantač Balantač in mi pripoveduje. Kar govori, je napol nedolžna kvanta, napol molitev — o, Ti ljubi Bog! — ves naš slovenski narod!

In se spomnim končnic na panjih: kako je vodila fantazija čopič temu samouku, ki je šel in naslikal čebelam, kako lega pošena mati, stara Rošlinka v posteljo in vabi k sebi mladega fanta.

* * *

Da je od tragičnega do komičnega — če sploh je — en sam majcen korak, je tako stara beseda, da je ni treba ponavljati. Toda s kako genialno lahkoto spravi Golar v dveh uricah to pošteno mater Rošljinko do katastrofe in to do mollièrsko - klasične katastrofe, kakršnih je v naši drami še prav malo, to je zame nekaj prav posebnega. In zato bo ta komedija, v kateri ni nobenega teatra, še prav dolgo gospodovala po slovenskem teatru.

Treba je nadalje poudariti, da se delu takoj pozna, ne samo da ga je napisal odličen pesnik, ampak tudi možak, ki pozna oder in ki se je prvi v nevezani besedi odločno zanimal za ekonomijo odrske dikcije in isto povzdignil skoro do klasičnosti. Preprosto, z enim samim stavkom, buši vate in ti si premagan. Ne ljubi teatra in je morda v celi igri en sam stavek, ki ga bo najbolj pedanten dramaturg črtal — če ne bo imel zanj igralca.

* * *

Golar je posegel tja, kjer je doma. Toda ta njegova odkrito-srčnost, ta neverjetna ljubezen do tragične matere Rošlinke je nekaj tako velikega, da človeka zajame. Pride k nam v družbo in nam po gorenjsko razklada našo staro slovensko kmečko anekdoto. Zarobánti nam eno pravo, mi to radi poslušamo, ker vse je humor in samo dober in zdrav humor. Kdor bo iztaknil v „Vdovi Rošlinki“ kaj drugega kot samo humor, je licemerec. In ker nam je naš Cvetko Golar v teh žalostnih časih prinesel toliko zdravega kmečkega humorja, ki nam ga je ravno te čase tako zelo treba, mu moramo biti hvaležni.

*Dragi kolega Hinko Nučić!**

Danes slaviš petindvajsetletnico svojega umetniškega dela na gledališkem odru, svojega truda, požrtvovalnosti, samozatajevanja in bridkih razočaranj.

Ampak to je Kalvarija nas vseh, vsakega umetnika.

Četrstoletja hodiš neustrašeno naprej, vedno višje in višje stopaš, ti Hinko, kot kulturni delavec. Domovini, katero tako iskreno ljubiš, polagaš na oltar vse svoje znanje, vse hotenje in ljubezen. Dosegel si s Tebi lastno pridnostjo med nami častno mesto.

Čestitam Ti v imenu našega Udruženja, v imenu kolegov, v imenu prijateljev, prav posebno pa Ti čestitam jaz kot „stari družé“ z vročo željo, da bi Ti bila usoda i v bodoče naklonjena bodisi na domačih deskah ali pa na bratskem odru. Pridi prej ko prej k nam v goste, sprejele Te bodo mehke roke gorke ljubezni. Bog Te živi!

* Na H. Nučićevem jubileju v Zagrebu govoril g. A. Danilo. — G. H. Nučić gostuje v kratkem v naši drami in bomo priobčili ob tej priliki daljši članek o njem.

Igravčeva osebnost.

Paul Gsell, ki nam je dal Rodinove misli o umetnosti in lepo knjigo o pokojnem A. France-u, objavlja sedaj pomenke z Gémierom, ravnateljem Odéona, 2. dramskega gledališča v Parizu. Evo vam odlomka.

„Mnogo ste razmišljali o Shylocku in ne čudim se, da ga predstavljate s tolikšno silo.“

Gémier: „Človek nikdar dovolj ne proučuje shakespearske vloge. Neprenehoma se je treba poglobljati v darovite pisatelje, če jih nočemo biti nevredni. Kajti prva, edina vrlina za glediškega glumača je, da se pokaže čim zvestejšega avtorjevi misli.“

„Potakem menite, da je vaša umetnost povsem podrejena pesnikovi?“

Gémier: „Brez dvoma!“

„Ali pa podpišete mnenje onih, ki trdijo, da igravci kažejo manj osebnosti nego pesniki, kiparji, slikarji, glasbeniki?“

Gémier: „Bogme, razprava je morda prazna. Dober glumec, ki zna osvetliti visoke in blagodejne resnice, ki jih proglašajo veliki dramaturgi, izvršuje nadvse koristno in častito zvanje. To je že precej.“

„Je li invencija v tej umetnosti manjša nego v ostalih?“

„Odkrito rečeno, tega ne verujem. Sicer se nikoli ne oddaljujemo od besedila, vendar smo navzlic temu siljeni, vselej kaj pridati. Pristavljamo pa vse, kar se obrača na oči ter ušesa: vnanjost osebe, njene izraze v obličju, držanje, kretnje, gibanje, govorico, poudarke.

Živo, govorečo in delujočo soho delamo iz sebe. To soho pač domneva tekst in avtor je pisal edino za to, da bi jo videl oživotvorjeno. V tekstu je pa vendarle ni: ona ga nadaljuje in dokončuje.

Stari Grki so rekali, da je Fidias upodobil svojega Jupitra po Homerjevem stihu. Niso pa smatrali, da bi bil podobar pokazal manj iznajdljivosti nego poet . . .

Gotovo se glumčev izum tesno oklepa avtorjevega. A vendar se obe invenciji ne krijeta. Vzporedni ostaneta, potemtakem jako različni. Ena plove v omiselju, druga se giblje po vidni in slišni ravnini.

Ako se še tako poslušno oklepaš besedila, je vendar nešteto načinov, kako ga je igrati, in vsi morajo biti izvrstni. Kakor bi sto

bistroumnh obraznikov moglo upodobiti sto raznolikih mojstrovin po enem Homerjevem verzu, tako so veliki igravci jako raznotero udejestvili kako vlogo ter jo eden prav tako dobro ostvarili kakor drugi.“

„Ako pa avtor živi, utegne vendar on najbolje voditi svoje interprete, kajti med pisanjem si je predočeval vso njih mimiko.“

Gémier: „O tem nisem posebno preverjen. Velenadarjeni avtorji so često najslabši svetovalci za glumače. Prav dobro so pač pojмили psihologijo in vsa gibála svojih oseb; a nezmožni so, da bi točneje določili pantomimo ali pa stavčni zvok.

Še tega za gotovo ne vem, da bi bil Shakespeare, ki je bil sam glumec, dal najboljša navodila za predvajanje svojih igrokazov. Saj, če je bil domiseln avtor, ni pa nikdar imel slóvesa kot izreden interpret. Ustno izročilo pravi, da je uspeval edino v drugovrstnih vlogah. Najbolje se je obnesel kot duh v Hamletu. To je dokaz, da njegovo igranje ni dosegalo njegove pesniške domišljije.

Glumač se mora torej predvsem zanašati na svoje lastno navdihnjenje, hoteč oživotvoriti junake, ki jih je storila tuja domiselnost.“

„Vaša primera igravca z živim kipom mi je močno pogodu.“

Gémier: „To je na žalost umrljiv kip. Često se je že reklo: naš kip je hip.

Nekdo je pripovedoval, kako je med obleganjem Pariza rezbar Falguière, stoječ ob nasipu na straži, v brezdelici zgnetel iz snega čudovit kip mučeniške Francije. Ob prvem solncu se je raztopil. Naše najboljše vloge niso kdo ve kaj trajnejše.“

„Spomin ostane nanje! Toda vrnem se na svoje vprašanje. Kakšne so vaše skrivnosti, da modelirate svoje nepozabne snežnjake?“

Gémier: „O, moje skrivnosti! Saj jih nič nimam. Vendar pa obstoji bistven aksiom v naši umetnosti. Namreč, da se mora tu vse raztopiti v dejanje. Besede, stavki so za nas edinole prilike za čine in kretnje. Skratka, gledališče je predvsem dejanje. To so Grki dobro pojмили, saj so igrokaze imenovali drame, t. j. „dejanke“.

Imenujejo nas *acteurs*. Izraz zelo točno označuje našo nalogo. In Talma* je obžaloval, da ni prikladnega glagola za naš poklic. Želel bi si bil, naj se ne reče igrati, temveč vršiti vlogo.

* Franc Josip Talma (1763–1826), Parižan, je bil najljubši glumač Napoleona, kateri mu je dal priliko, nastopiti v Erfurtu pred parterjem kraljev. Skrbec za zgodovinsko resnico v izberi kostumov in uprizoritve, je privedel pretirani zanos tradicionalne tragedije v naravne meje.

Največji dramatski pisatelji so baš oni, ki nudijo največ prilike za dejstvovanje, ki najdejo njih ideje v mimiki igravcev svoj najpopolnejši izraz.

„Vzemimo n. pr. vlogo Shylocka.“

„To vam je samo dejanje.“

„Res je,“ sem mu dejal. „In da vam dokažem, kako dobro razumem vašo misel, glejte, kaj sem opazil, ko sem vas pravkar gledal. Najprej delate kratke, tesne, zabrisane kretnje . . . Pritajeno stopate. Skrivate svoje kremplje, nekam umikate ter izogibljete se. Takoj odpočetka nam torej s svojo hojo, s svojim kretanjem pokažete Shylocka.“

Čim se vam zasvetlika možnost, osvetiti se nad Antonijem, postane vaša pantomima samozavestnejša in se širje razmahne . . . A ko je Antonio vam izdan na milost in nemilost, postajate drznejši in vihtite usodni listič. Kristjana se skušate polastiti. V nekakem besnilu zahtevate, naj ga primejo.

Sedaj si pred sodiščem brusite nož na podplatih. In ko vam Porcija dozdevno daje prav, naperite nabrušeno rezilo proti golim prsim dolžnikovim. Preokret: Porcija iznenada razglasi, da je zakon proti vam in zahteva vašo obsodbo. Tedaj odskočite nazaj, spravite svoj nož, se manjšate in krčite in bi se hoteli izgubiti pod zemljo . . . Zopet se vračate v svojo temino . . .“

Gémier: „Hvala, da ste toli pozorno zabeležili toliko podrobnosti. Dokazujete mi, da moji glumski napori niso bob ob steno.“

No, kakor ste pravkar ugotovili, ves Shylokov značaj je obsežen v grozeči pantomimi. V slednjem trenutku izzivlje čudoviti tekst tragične kretnje. To je vrhunec gledišča.“

A. D.

J. WANNEK

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 19

priporoča najmodernejše obdelane kožuhovalne, kakor tudi barvanje lisičnih in drugih kož; sportne čepice in moške klobuke. Sprejema vsakovrstno kožuhovalno čez poletje v shrambo in v popravilo

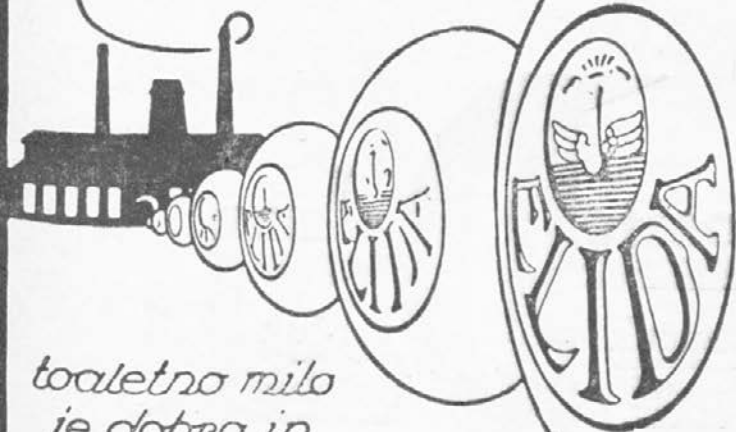
Najmodernejši salon za dame in gospode

EMIL NAVINŠEK

šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani

izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebščin

Lida -

*toaletna mila
je dobro in
vedno enako
dobro*

PRIPOROČAMO VSEM KOBINAM
KOLINSKO CIKORIJO
IZVRSTEN PRIDATEK ZA KAVO

HOTEL „LLOYD“, LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA

Prenočišča z zračnimi sobami — Izvrstna kuhinja z mrzlimi in
gorkimi jedlil — Poletni krasen senčnat vrt — Točna postrežba
prejemajo se tudi učenke v kuhinjo

MARIJA TAUSES, lastnica hotela „Lloyd“

DOBROVOLJAČKA BANKA, D. D.
v ZAGREBU
PODRUŽNICA LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA ŠT. 31

TELEFON INTER. ŠT. 5 IN 720

IZVRŠUJE VSE BANČNE POSLE NAJKULANTNEJE

Urejuje Fr. Lipah. — Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Cena 5 Din.

Nosite **P**alma

kaučuk
pete!

Boljše in cenejše
so kot usnje.

kaučuk
potplate!

Elastična hoja,
varstvo proti vlagi.

